

K 7/M 45

120000868846

Община Русе
Министерство
на културата

49.
МЕЖДУНАРОДЕН
ФЕСТИВАЛ
14 - 29.03.2009
РУСЕ
БЪЛГАРИЯ

Член на
Европейската
асоциация
на фестивалите

Member of
the European
Festivals
Association

МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ

MARCH MUSIC DAYS

49.
INTERNATIONAL
FESTIVAL
14 - 29.03.2009
RUSE
BULGARIA

Ruse Municipality
Ministry of Culture

ibank
Инвестбанк|АД

ОББ
ОБЩЕСТВЕН БАНК БЪЛГАРИЯ

K 7
M 45

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868846

ОБЩИНА РУСЕ
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

49. МЕЖДУНАРОДЕН ФЕСТИВАЛ
МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ

*Член на Европейската асоциация
на фестивалите*

Прочути европейски квартети

Струнен квартет АРДИТИ
Великобритания

ЪРВИН АРДИТИ цигулка

АШОТ САРКИСЯН цигулка

РАЛФ ЕХЛЕРС Виола

ЛУКАС ФЕЛС Виолончело

 BRITISH COUNCIL | **75** YEARS OF CULTURAL RELATIONS

26.03 четвъртък, 19 ч.
зала *Доходно здание*

448243

 iBank
Инвестбанк|ад

 ОББ
A Member of NBB Group

 GLOBUL
CO-MO GROUP

 Montupet

ПРОГРАМА

.I.

ЛЕОШ ЯНАЧЕК

(1854–1928)

Струнен квартет №1 **Кройцерава соната**

(1923)

Adagio - Con moto

Con moto

Con moto - Vivo - Andante

Con moto – Adagio

ХАРИСЪН БЪРТУИСЪЛ

(1934)

The Tree of strings (Дървото на струните)*

.II.

МОРИС РАВЕЛ

(1875–1937)

Струнен квартет, фа мажор

(1903)

Allegro moderato - Très doux

Assez vif - Très rythmé

Très lent

Vif et agité

* Първо изпълнение в България

Първият струнен квартет на Леош Яначек, наречен *Кройцерава соната*, е композиран в почти Доницетиевски срокове - между 13 и 28 октомври 1923, във време на огромен творчески подем. Непосредствено след написването, още през първата седмица на ноември същата година, творбата е редактирана. Квартетът е вдъхновен от повестта *Кройцерава соната* на Л. Н. Толстой. Интересно е, че това не е първият му опит за използване на този текст. През 1908–1909 той пише тричастно клавирно трио (изгубено или унищожено) върху същия сюжет. Някои оцелели скици и фрагменти от триото показват тематична и изразна близост с по-късно написания квартет. Премиерата на творбата се състои на 17 октомври 1924 в пражката зала *Мозартеум* и е изнесена от Чешкия струнен квартет в рамките на концертен цикъл на Дружеството за съвременна музика. Композиторът пише до своята приятелка Камила Щьослова: *Представях си бедна жена, измъчена и изтощена, също като онези руски жени, които Толстой описва на страниците на повестта си*. На страниците на квартета се разгръща истинска психологическа драма, пълна с конфликтни моменти, с емоционални изригвания, изпълнената със страст пиеса е устремена към катарзис и финална кулминация. Всичко това изисква една специална композиционна техника, отдалечена от традиционните представи. Свободната трансформация на основните тематични ядра, неудържимият звуков поток, необичайните лагове са характерни за тази композиция, както изобщо за уникалния зрял стил на Яначек.

В края на седемдесетте години на 20. век Харисън Бъртуисъл обитава о. Раарсъ, разположен на запад от бреговете на Шотландия. Там той намира спокойствието и самотата, нужни му, за да работи. Композиторът обаче е разочарован от откритието, че самобитната музикална култура на това странно място почти напълно липсва, изкоренена от столетията шотландско презвитерианско присъствие. Въпреки това той си спомня, че духът на местната музика по особен начин е просмукал острова. Близко до неговия дом е имало една древна гайдарджийска къща, в която, по всяка вероятност,

някога са се стичали свирачи от близо и далеч, за да учат *pibroch* - музиката, изпълнявана на шотландските високопланински гайди.

Докаато е пребивавал на Раарсъ, Бъртуисъл никога не е опитвал да обрисува музикално ландшафта и потайностите на този хебридски остров. Но ето, че в новия си едночастен квартет *Дървото на струните* (втората му значителна композиция за този състав след *Девет движения*, базирани на текстове от Паул Целан), той се опитва да призове музиката, оцеляла сред враждебно обкръжение, музиката, чието изпълнение е било забранявано и е оцеляла единствено, предавана от човек на човек. Заглавието на квартета е взето от едно музикално стихотворение на поета Сорли МакЛиън (1911–1996), роден на Раарсъ. Поет, който използва островните пейзажи като постоянна метафора в своята поезия.

След първите си изпълнения на фестивалите във Витен и Олбург, новият квартет на Бъртуисъл е свирен от *Arguti* на Биеналето във Венеция, в Парма, на фестивала *Wien modern*, както и на фестивала за съвременна музика в Хьдърсфийлд.

В противовес на квартета от Дебюси, този на **Морис Равел** започва съвсем непретенциозно, с пряко изложение на красноречиво нежната главна тема. Тя контрастира с испано-арабската деликатност на втората тема, която доминира разработката. Репризата демонстрира една по-жарка и оцветена от копнеж версия на първия образ. Привидно лекото, но изпълнено с неочакваности *Скерцо* е със сигурност най-новаторската част на творбата. Тук целият квартет свири *pizzicato* един семпъл, но свеж синкопиран мотив. *Pizzicato*-то навежда на мисълта за един ансамбъл по-скоро от ударни, отколкото от струнни инструменти. Сравнявайки скерцата на Дебюси и Равел, не може да не отбележим значително по-ясната конструктивна очертаност на Равеловата пиеса - така например от преднамерено отпуснатото, почти апатично *Трио*, с нова сила отскачат заразителните *pizzicati* и ритмичният релеф отново се изостря. Следващата бавна част е доста причудлива – опит да се обрисува картина на зрачаването с тайнствената атмосфера на нахлуващата нощ и сковаващата летаргия. (Точно

обратното на бавната част от квартета на Дебюси с нейната пленителна хубост!) За да не бъдем опасно омаяни от тези сънни звуци и погълнати от шарма им, Равел ни събужда – не без насилие! – за да ни хвърли в гръмкия звуков ураган на финала. Загърханото редуване на лиричната музика от първата част с енергичните тремолиращи пасажи сякаш внушава чувство на тревога, дори заплаха. Музиката започва да клокочи, готвейки се да избликне като лава. Равеловият интерес към инструменталната виртуозност е ясно проектиран тук. Виртуозността тласка музикантите до предела в усилията им да удържат драматичния градус, довеждайки творбата до едно наистина ослепително, пламтящо заключение.

Квартет *Arguti* е световно известен заради вдъхновеното и прецизно изпълнение както на актуална съвременна музика, така и на музика от началото на 20. век. Неколкостотин струнни квартета и други камерни творби са посветени на ансамбъла за периода от основаването му през 1974 от Ървин Ардити до днес. Голяма част от тях са белязали завинаги квартетната литература на 20. век и така запазват място на *Arguti* в историята на музиката. Световните премиери на квартети от композитори като Бъртуисъл, Кейдж, Картър, Дилън, Фърнихю, Губайдулина, Харви, Хосокава, Казел, Куртаг, Лахенман, Лигети, Нанкароу, Ноно, Рейнолдс, Рим, Шелси, Щокхаузен и Ксенакис показват широкия стилистичен обхват в репертоара на квартет *Arguti*.

Членовете на ансамбъла са водени от убеждението, че близкото сътрудничество с композиторите е жизнено важно за интерпретацията на модерната музика, затова техният стремеж е да работят с всеки композитор, който изпълняват. Майсторските класове и ателиетата за млади изпълнители и композитори, които водят по цял свят, са показатели за ангажираността на музикантите към процеса на обучение. От 1982 до 1996 членовете на квартета са постоянни преподаватели в Летните курсове за нова музика в Дармшат.

Обширната дискография на квартет *Arguti* наброява над 150 компактдиска. 42 от тях са издани като част от сериите, записани от френската фирма *Naïve Montaigne*. Сериите представят много

съвременни композитори, както и първия дигитален запис на всички струнни квартети от *Нововиенската школа*. Сред тях е и скандално прочутата творба *Хеликоптер*-квартет от Щокхаузен. Малко преди смъртта на Лучано Берио записва в негово присъствие всичките му квартети, като прави такива портрети и на много други композитори. Последните му записи са от фестивала *Донауешинген 2006*, с творби на Лахенман, Нанкароу и Шпалингер.

През изминалите 25 години ансамбълът е получил много награди за своята дейност. Те са неколкратно носители на наградата *Deutsche Schallplatten Preis*, наградата на *Gramophone* за най-добър запис на съвременна музика през 1999 (Елиът Картър) и през 2002 (Харисън Бъртуисъл). През 1999 получава престижната, връчвана само на действащи изпълнители и композитори, музикална награда *Ernst von Siemens* за цялостни постижения.

Програмата подготви
Драгомир Йосифов

